

Monogràfic sobre
I Jornades Escola Infantil
i Comunitat

Revista Electrònica

 INvestigació
novació

Educativa i Socioeducativa

Una escola oberta a les famílies i a
l'entorn

Universitat de les
Illes Balears
Institut d'Estudis
de l'Educació

Isabel Reyes
Marcos Sarmiento
Cristina Hidalgo
Rosario Casau
Josefa Ferrer
M. José Planells
Catalina Marí
Toñi Tur

Una escola oberta a les famílies i a l'entorn

Isabel Reyes
Marcos Sarmiento
Cristina Hidalgo
Rosario Casau
Josefa Ferrer
M. José Planells
Catalina Marí
Toñi Tur
EEI Ses Païsses (Eivissa)

Per citar l'article

“Reyes, I., Sarmiento, M., Hidalgo, C., Casau, R., Ferrer, J., Planells, MJ., Marí, C. i Tur, T. (2009). Una escola oberta a les famílies i a l'entorn. *IN. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, V. 2, n. 1, PÀGINES 127-136. Consultado en http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol2_num1/reyes-otros/index.html en (poner fecha)”

1. Introducció

«L'escola infantil requereix professionals que sàpiguen compartir amb les famílies allò que els nens i les nenes van construint: les seves primeres identitats a partir del ventall de possibilitats que el món els ofereix. Disposició en la manera de dirigir-se als infants, en la manera d'escoltar les seves necessitats, rebutjant les idees preconcebudes i els prejudicis sobre les capacitats de la infància» (Blasi, 2007).

En el projecte reflectim la importància de poder compartir amb les famílies i la societat en general la criança i educació dels més petits, oferint un marc de vida, en un espai diferent del familiar però proper a ells, que permeti el desenvolupament i el creixement d'una manera equilibrada i harmònica.

Volem que l'escoleta de Ses Païsses sigui un lloc on convisquin, creixin i aprenguin els infants, famílies i professionals. On tot aquest conjunt d'experiències, vivències, relacions... que l'escoleta propicia i que conformen la vida quotidiana siguin font de creixement i aprenentatge per a tota la comunitat educativa. On tots participem aprenent els uns dels altres i els uns amb els altres. On tingui cabuda l'estabilitat, però també la sorpresa, la novetat i el que és normal, la cosa extraordinària i l'ordinària.

El nostre equip educatiu necessita reflexionar, pensar, planificar... el marc de vida que ofereix, conèixer les necessitats i les possibilitats de la infància i les seves famílies per configurar una vida quotidiana que compti realment amb els seus protagonistes. És justament en aquests marcs de vida on la infància dota de significat les paraules i les accions, on la comunicació adquireix sentit, on s'amplien les potencialitats de l'ésser humà.

Les famílies avui en dia troben dificultats per a l'educació i la criança en solitari. L'escoleta de Ses Païsses voldria contribuir a fer que les famílies hi trobin aquest marc de relació més ampli que el cercle familiar. Per això és necessari promoure la participació i la relació activa, tant facilitant temps en què compartir amb altres famílies i amb els professionals els dubtes, opinions, interessos i preocupacions, com ajudant a conèixer el creixement i aprenentatge, no solament des del moment actual que viu la seva criatura sinó des d'una perspectiva de procés més àmplia que sustenti noves situacions vitals.

Això serà possible si establim un marc de relacions clar, basat en la confiança mútua i en la comunicació, on es faciliti l'encontre, l'intercanvi, etc.

Es tracta de fer coses amb les famílies, no per a les famílies, potenciant la cooperació entre aquestes i el nostre equip educatiu; ja que participar significa «formar part», i és en l'exercici d'aquest dret que pares, mares, avis, àvies, germans... tenen la possibilitat de sentir-se part de l'escola.

Així doncs, hem estructurat la proposta pedagògica en diversos punts on queda reflectida la importància dels elements més importants per poder dur a terme aquest projecte. L'equip educatiu de Ses Païsses ens hem replantejat la proposta pedagògica, volem partir d'una imatge d'infant actiu, social, ple de potencialitats..., que amb un ambient adient, basat en l'experimentació a través d'activitats, en grups heterogenis, pugui donar a conèixer totes les seves capacitats, que farem arribar a les famílies, a través de la documentació. Així donarem al nivell 0-3 el valor educatiu que té, i

l'obrirem cap a l'entorn que ens envolta, oferint una escoleta amable propera a les famílies; facilitant-los la participació.

Per la qual cosa creiem que implementar aquest projecte a la nostra escoleta pot millorar la feina que es fa a nivell de centre i ens ajudarà a fer una avaluació de tot el que implica dur-lo a terme.

Ja havíem començat amb algunes idees, però pretenem concretar una proposta pedagògica en què es prevegin estratègies de relació família-escola, en què les famílies puguin conèixer el procés dels infants, puguin conèixer la vida que es narra a l'escola i ho puguem compartir.

2. Objectius i continguts

2.1. Objectius

- Donar a conèixer la imatge d'infant actiu, social, ple de potencialitats... a través de diverses activitats d'experimentació (amb grups heterogenis), etc.
- Donar a conèixer el valor educatiu del nivell 0-3 a les famílies; a través del Pla d'acollida (Geis; Longás, 2006).
- Treballar en equip la relació família-escola des de la dimensió de la pedagogia sistèmica (Parellada, 2005; 2007).
- Documentar els diferents ambients: sala de psicomotricitat, sala de la llum, el taller, el menjador, el passadís... (Altimir, 2006).
- Donar suport a les famílies noves i antigues en el període d'adaptació fent diferents activitats.
- Facilitar el traspàs al segon cicle d'educació infantil dels infants del tercer i quart nivell amb diferents activitats (EAP Manacor-Campos, 2007).
- Establir canals de relació permanent amb les famílies.
- Fer arribar a totes les famílies del centre el Pla d'acollida.
- Recollir les expectatives de les famílies per poder crear llavors un Pla d'acollida familiar.
- Implicar les famílies en la nostra escoleta a través de la participació en diferents activitats.
- Oferir i organitzar per a les famílies del nostre centre «el cafè tertúlia» (AA.VV., 2007).
- Obrir l'escoleta a la comunitat a través de diferents activitats (Castro; Ferrer; Majado; Rodríguez; Vera; Zafra; Zapico, 2007).

Una escola oberta a les famílies i a l'entorn

Isabel Reyes, Marcos Sarmiento, Cristina Hidalgo, Rosario Casau, Josefa Ferrer, M. José Planells, Catalina Mari i Toñi Tur

- Fomentar la interculturalitat des del respecte i potenciar les cultures d'origen de l'alumnat.
- Fomentar una escoleta arrelada a l'entorn, a la seva cultura i a la seva història.
- Valorar la competència educativa de la família.

2.2. Continguts

- La imatge d'infant: actiu, social, ple de potencialitats... (Malaguzzi, 2001).
- El valor educatiu del nivell 0-3.
- La relació de família-escola des de la dimensió de la pedagogia sistèmica.
- Documentació dels diferents ambients.
- Organització de diferents activitats per a les famílies durant el període d'adaptació.
- Adaptació dels infants del tercer i quart nivell al segon cicle d'educació infantil.
- Relació permanent amb les famílies: entrevistes individuals, reunions, arribades i sortides, etc.
- Participació de les famílies en la vida del centre.
- Pla d'acollida.
- Expectatives de les famílies.
- Pla d'acollida familiar.
- Implicació i participació de les famílies en el nostre centre.
- Organització del «cafè tertúlia».
- Obertura de l'escoleta a la comunitat.
- Potenciació de les cultures d'origen de l'alumnat.
- Participació de l'escoleta en el seu entorn, en la seva cultura i en la seva història.
- Seguiment i avaluació de les relacions que estableixen les famílies amb el centre.
- Competència educativa de la família (Palacios; Paniagua, 2007).

3. Activitats

Per facilitar la participació de les famílies en l'escoleta hem previst diferents activitats:

3.1. Acompanyament a les famílies noves (període d'adaptació):

Primer contacte amb l'escola: a l'inici del curs 2008-2009 hem decidit que farem una jornada de portes obertes a mitjans d'abril, un dissabte a la tarda. Per donar a conèixer el nostre centre a les famílies que vulguin d'informar-se'n.

Reunió general amb les noves famílies: el motiu d'aquesta reunió és presentar l'equip docent i no docent del centre i explicar-los el funcionament del nostre centre, a través d'uns llibrets que repartim. La reunió té lloc a la sala d'usos múltiples, en un ambient relaxat, que preparem prèviament amb molta cura: amb música ambiental, encens, les cadires col·locades formant un semicercle, amb una taula enmig on hi haurà un berenar amb begudes. Posem un PowerPoint on expliquem la filosofia del centre. I llavors cada tutor/tutora va a les aules a mostrar-les a les famílies. Per acabar, poden exposar els seus dubtes i els donem, amb tota la informació que necessiten per formalitzar la matrícula, una invitació per esmorzar amb els seus fills a l'escoleta a darrers d'agost.

Invitació de les noves famílies: aquest dia convidem les famílies noves a esmorzar al pati, amb els nostres infants. D'aquesta manera coneixen el centre «en directe», amb els protagonistes, que són els nostres infants. Aquesta activitat l'hem fet el 28 d'agost, i ha estat tot un èxit. Quan les famílies anaven arribant, donaven una medalla als seus infants.

Les relacions que es varen crear entre famílies-famílies, famílies - equip educatiu i famílies-infants del centre, va ser molt enriquidora per a tots. Les famílies ens varen transmetre que havien quedat molt satisfetes amb aquesta proposta.

Entrevista individual amb les famílies: cada tutor/tutora amb el seu suport, fa una entrevista individual a les famílies per conèixer l'infant. En aquesta entrevista els expliquem el període d'adaptació i els donem també un horari que hauran de seguir durant el període d'adaptació, també els expliquem la programació d'aula que es realitzarà.

Una escola oberta a les famílies i a l'entorn

Isabel Reyes, Marcos Sarmiento, Cristina Hidalgo, Rosario Casau, Josefa Ferrer, M. José Planells, Catalina Mari i Toñi Tur

I finalment els donem un àlbum amb fotografies del centre, perquè el mostrin als infants i els vagin parlant del que es fa a l'escoleta a través de fotografies, i mirem un PowerPoint on expliquem un dia a l'escoleta.

Reunió del grup classe: a mitjan octubre, totes les classes fan les reunions amb les famílies de cada grup classe. En aquesta reunió s'explica com ha anat el període d'adaptació, també s'explica amb més profunditat la programació del primer trimestre i es demana la participació i col·laboració per a les diferents activitats programades.

Durant tot el procés d'adaptació, tot l'equip dóna suport a les famílies a través dels contactes diaris. Si alguna família pateix molt o ens demana una tutoria, li intentem donar el màxim suport possible.

3.2. Acompanyament a les famílies que ja assisteixen a l'escoleta:

Visita dels infants dels grups tres i quatre al CP Can Bonet: al juny vàrem fer una visita programada al col·legi, i ens varen mostrar com eren les aules, els passadissos, el pati, etc. Finalment, a la sala d'usos múltiples, tot el segon cicle ens varen cantar cançons i ens varen regalar un cançoner. Com que molts dels nostres infants eren del barri, va coincidir que justament al setembre començarien en aquest col·legi, i un altre aspecte molt important és que ja molts d'ells tenien els germans allà i es varen trobar, tots molt contents. Per a nosaltres també ha estat una bona experiència, ja que ens vàrem retrobar amb antics alumnes, que es recordaven de nosaltres.

Fem les maletes amb els infants dels grups tres i quatre: havíem ajudat els nostres infants amb molta cura i afecte a fer l'adaptació i no ens quedava una altra opció que ajudar-los a fer les maletes. Ja que havien de fer un viatge cap al col·legi, i necessitaven emportar-se algunes cosetes que els ajudarien a ells i els seus familiars a fer aquest viatge al millor possible. Dins de les capsas que ells havien personalitzat a principi de curs hi vàrem posar, per a ells, un record de tots els seus companys (un dibuixet de cadascun); per a les famílies, una carta d'acomiadament; per al col·legi, globus per a cada nou company, una carta per a la mestra o el mestre on els explicaven com havíem treballat durant el curs; i per a la classe nova, una foto de tots els infants que anaven junts al mateix col·legi, fent una activitat d'experimentació al racó de la mar, amb unes bossetes fetes de paper de cel·lofana amb alguns dels materials del nostre racó d'experimentació de la mar (petxinetes, sal marina i sorra). Amb la intenció que quan arribin al col·legi, facin un petit racó d'experimentació, amb les bossetes, i el documentin amb les fotos i la carta. Vàrem explicar a les famílies, individualment, com funcionava la maleta i per a qui era cada coseta de la capsa i els vàrem dir que ho expliquessin als nous mestres.

Entrevista individual amb les famílies dels infants que continuen al centre: els infants del grup u i dos es reparteixen en els grups dos, tres i quatre. Per la qual cosa canvien d'educadors i classe: durant aquesta entrevista coneixerem més bé les famílies dels infants que passaran a les noves aules, i els podrem explicar la programació d'aula i els materials que necessitem per al començament del curs nou,

així com els direm que els infants necessiten també un període per adaptar-se a la nova situació.

Suport a les famílies durant el període d'adaptació: igual que fem amb les famílies noves, també donem suport a les famílies dels infants que segueixen al centre.

3.3. Establiment de canals de relació permanents:

Les famílies cada dia entren a les aules. El contacte quotidià entre la família i el nostre equip educatiu, és fonamental a la nostra escoleta (ja que és molt important els tres primers anys de vida), perquè l'infant comprovi que els seus adults de referència es relacionen entre si, es potencia el coneixement que de l'escoleta tenen les famílies i el nostre equip obté la informació de les famílies, que els permet entendre més bé la conducta infantil. Les famílies, com que també poden entrar fins a les aules, també poden comprovar què és el que s'hi fa, ja que es vol donar la imatge d'una escoleta oberta i transparent, on no s'ha d'amagar res. Perquè això sigui possible, plantegem activitats de joc lliure, en què els infants tenen una activitat més autònoma, que permet al nostre equip compartir l'atenció entre els infants i els seus pares. Quan el contacte no és possible amb alguna família, ens hi comuniquem a través de notes escrites i intentem buscar la millor solució per poder retrobar-nos, tenint sempre en compte que les famílies treballen i hem d'intentar buscar vies per facilitar-los la participació.

Racó de les famílies: a la nostra escoleta tenim un racó per a les famílies, on poden llegir revistes relacionades amb la infància, articles interessants que els poden guiar en l'educació dels fills, els projectes documentats d'altres cursos..., així com trencaclosques i contes perquè els infants que no assisteixen a la nostra escoleta puguin jugar mentre les famílies esperen.

Participació de les famílies: la nostra escoleta s'obre a les famílies a través d'un ventall de propostes participatives, de forma que totes i cada una de les famílies trobin una via possible de col·laboració. El nostre equip educatiu crea bones condicions per facilitar la participació (horaris adequats, serveis simultanis d'atenció als infants a les reunions...) i cada membre de l'equip educatiu fa en el dia a dia una important labor de motivació. Per la qual cosa donem molta importància al contacte quotidià i espontani, com un dels canals més efectius perquè les famílies sentin seu el projecte educatiu del nostre centre i s'hi impliquin. Una de les activitats que hem fet aquest curs per implicar diàriament les famílies durant l'entrada i sortida és fer un mural a les portes on aferrem amb velcro les fotografies dels infants, i a l'hora de l'arribada han d'agafar la seva fotografia, entrar dins l'aula i aferrar-la a un mural que hem fet dins. En marxar han de fer el mateix: agafar la fotografia i aferrar-la a la porta. El nostre objectiu és fomentar la participació diària de les famílies dins l'aula i els diàlegs que es creen en aquesta situació en què intervenim família, infants i equip educatiu. També cada trimestre, segons la temàtica dels nostres projectes, convidem les famílies a participar en diferents activitats, com per exemple, el curs passat treballàrem la mar, i vàrem fer una excursió a la platja, en la qual varen participar molts de pares, que es varen fer càrrec dels infants els pares dels quals no havien pogut venir, així com vàrem recollir

elements de la mar, fer jocs..., per finalment una mare preparar un PowerPoint de l'excursió i encarregar-se de fer-ne còpies per a tots.

3.4. Pla d'acollida familiar:

A partir de les expectatives de les famílies, elaboram el Pla d'acollida familiar. El que la nostra escoleta pretén és que les famílies sentin que poden parlar i que són escoltades. Llavors intentam donar resposta a totes les expectatives que estiguin al nostre abast a través d'un document (Hoyuelos, 2003).

3.5. Altres activitats amb les famílies de fora del centre

Els Espais familiars, exposicions de pintura i fotografia; festes de l'illa d'Eivissa.

4. Reflexions i conclusions

Aquest projecte ha tingut molt bona acceptació per part de la comunitat educativa; tots els implicats hem dut a terme les nostres tasques desenvolupant una labor contínua, esforçant-nos per complir els objectius marcats.

Les famílies són de vital importància en el nostre projecte, s'hi involucren en tot moment i hi participen activament gràcies a les activitats programades pel nostre equip educatiu.

El projecte ha estat difícil de definir, en un primer moment. Teníem moltes idees, però hi havia una falta de connexió entre elles.

Documentar els diferents temes que ens interessaven per al projecte ens ha permès aprendre les perspectives de diferents autors, fins a arribar a extreure el més important de cadascun.

La implementació del projecte ha estat molt satisfactòria per a les famílies. La seva participació i col·laboració a les festes i diferents activitats ha estat boníssima, i ens han donat l'enhorabona per les activitats i festes que hem fet fins ara. Fins i tot la gent del barri ha quedat enormement satisfeta amb la feina feta per l'escoleta a la festa, per exemple, de la nostra illa d'Eivissa.

Un aspecte a destacar en aquest apartat és que, en acabar aquest curs passat, les famílies que marxaven ens varen fer arribar que el curs havia anat molt i molt bé, i ens varen felicitar per tots els actes organitzats i fer saber les il·lusions que tenien perquè organitzéssim més festes, activitats, etc., en què poguessin venir a col·laborar i participar. Fet que ens ha il·lusionat moltíssim.

Referències bibliogràfiques

- AA.VV. «Educar és cosa de tothom: el cafè tertúlia de la nostra escoleta». Rev. *Guix d'Infantil*, núm. 40 (novembre/desembre, 2007), pàg. 39-43.
- ALTIMIR, D. (2006). *Com escoltar els infants?* Barcelona: Temes d'Infància. R. Sensat.
- BLASI, M. «Vincles entre famílies i professionals. La construcció del projecte educatiu». Rev. *In-fàn-cia*, núm. 155 (març/abril, 2007), pàg. 5-9.
- CASTRO, M. M.; FERRER, G.; MAJADO, M. F.; RODRÍGUEZ, J.; VERA, J.; ZAFRA, M.; ZAPICO, M. H. (2007). *La escuela en la comunidad. La comunidad en la escuela*. Barcelona: Graó.
- EAP MANACOR-CAMPOS (2007). *Etapas prèvia a l'escolarització*. Conselleria d'Educació del Govern Balear, pàg. 9-12.
- GEIS, A.; LONGÁS, J. (2006). *Dirigir la escuela 0-3*. Barcelona: Graó.
- HOYUELOS, A. «Centres 0-3: educatius i no assistencials». Rev. *In-fàn-cia*, núm. 81, 2003, pàg. 1-4.
- MALAGUZZI, L. (2001). *La educación infantil en Reggio Emilia*. Barcelona: Octaedro.
- MATA, M. «Una proposta de llei». Rev. *In-fàn-cia* (maig/abril 2007), pàg. 12-17.
- PALACIOS, J.; PANIAGUA, G. (2007). *Educación infantil. Respuesta educativa a la diversidad*. Madrid: Alianza Editorial.
- PARELLADA, C. «La pedagogia sistèmica: l'educació contínua bategant el compàs dels temps». Rev. *Guix d'Infantil*, núm. 35 (gener-febrer, 2007), pàg. 35-39.
- PARELLADA, C. (2005) «La relación de la familia-escuela desde la dimensión de la pedagogia sistèmica» [web en línia] <<http://www.xtec.cat/~cparella>>.